

Dragi Vrepčani, Zavodani i Pavlovčani; dragi prijatelji, uzvanici i gosti, predstavnici medija!

1. ISO BOGDANOVIĆ

Okupili smo se danas ovdje da jednim simboličnim činom odamo počast Isi Bogdanoviću (*Isiki, kako su ga neformalno zvali*), našem Vrepčaninu koji nas je veoma zadužio svojim radom i djelom i koji je sticajem povijesnih okolnosti bio nepravedno zapostavljen i gotovo zaboravljen.

Iso Bogdanović ugradio je sebe i svoje djelo u vrebačka sela, Vrebac, Zavode i Pavlovac, darovavši im dragocjene darove, objekte života, posebno u ono vrijeme njihove izgradnje - most i šterne, jer je u ličkom bezvodnom kraju voda bila, a i danas je, uvjet opstanka.

Zapis o Isi Bogdanoviću ostavio nam je kroničar Vrepca, Zavoda i Pavlovca – Savo Savica Todorić:

Među istaknutije i zaslužnije ljude iz Vrepca u periodu postojanja Kraljevine Jugoslavije ubraja se i Iso Bogdanović Isika. Rođen je 1888. godine u brojnoj porodici Bogdanović. Isin otac Simo Buratina i majka Anđelija imali su jedanaestoro dece. Šestoro ih je preživelo, dok su ostali pomrli kao deca: Iso je u Vrepcu završio osnovnu školu, a gimanziju je pohađao u Gospiću. Po završetku gimnazije, započeo je da studira prava u Zagrebu. Pošto ga otac nije mogao finansirati za vreme studija, sam sebe je izdržavao zarađujući potreban novac za život i školovanje.

Međutim, vihor prvog svetskog rata omeo je Isu da završi Pravni fakultet. U leto 1914. godine mobilisan je u AustroUgarsku vojsku. Kao vojnik upućen je na front prema Srbiji. Iz patriotskih razloga nije želeo da se bori protiv srpske braće za imperijalističke interese Austro Ugarske monarhije. Zato je, čim mu se ukazala prilika, iste godine na Ceru prebegao na srpsku stranu. Međutim, prilikom bekstva Austrijanci su ga ranili u glavu i vrat. Jedno vreme je lečen u valjevskoj bolnici. U Srbiji ga je prihvatio rođak Đoko Bogdanović pukovnik srpske vojske, koji je bio njen intendant. Sa srpskom vojskom Iso je pretrpeo golgotu i povlačenje preko Albanije. Sa ostacima srpske armije 1915. godine stigao je na Krf.

Odlukom vlade Kraljevine Srbije velik broj studenata i drugih nezavršenih školaraca upućem je u Francusku i neke druge zemlje zapadne Evrope da završe započeto školovanje. Tako se Iso Bogdanović obreo u Ženevi gde je završio studije

prava. Posle Prvog svetskog rata vratio se u Beograd. Jedno vreme je radio kod Svetozara Pribičevića ministra unutrašnjih poslova, kao njegov sekretar i šef kabineta. Pošto je položio advokatski ispit napustio je državnu službu. Sve do Drugog svetskog rata bavio se advokaturom i politikom. U više mandata bio je poslanik Radiklane stranke i JRZ (Jugoslovenske radikalne zajednice) za kotar Gospić i šire područje Like.

Posle okupacije Jugoslavije od strane fašističkih sila Nemačke i Italije 1941. godine, zatvorio je advokatsku kancelariju i prestao sa radom. Za vreme okupacije Beograda od 1941. do 1944. godine živeo je u okupiranom glavnom gradu. U tom vremenu nije se bavio politikom niti je učestvovao u bilo kakvom javnom životu. Umro je 1949. godine.

Mada je živeo dosta daleko od rodnog Vrepca, Isu je stalno vukla želja da ode u Liku, da poseti rodni kraj i da vidi svoje meštane. Zahvaljujući upravo njegovoj zasluzi u našim selima je izgrađeno više važnih i korisnih objekata. U Vrepcu su izgrađeni: Sokolski i kulturno prosvetni dom, most na Jadovi, tzv. most Popović, šterna ispod Gradine u centru sela, šterna u zaseoku Jovići i Bogdanovići, kao i adaptacija i kaptaža izvora Čatrnje i pećine Rakića, U Zavodu je izgrađena jedna šterna i započeta izgradnja Doma sličnog onom u Vrepcu. Istovremeno, u Pavlovcu je podignuta osnovna škola i izvršena kaptaža izvora Gospinovac. Isikinom zaslugom podizani su slični objekti i u drugim selima gospićskog kotara u kojima je on bio poslanik.

Većina drugih objekata finansirana je preko određenih državnih fondova i institucija iz kojih su Isinom zaslugom dobivena sredstva.

Iso Bogdanović bio je i društveno aktivan; o tome Savica Todorić kaže:

.... kuća Ise Bogdanovića u Beogradu bila je stecište većeg broja Vrepčana, Zavodšana i Pavlovčana, kao i dosta drugih ljudi iz ličkih sela. Mnoge je materijalno pomagao i omogućavao im da se lakše zaposle i snađu u Beogradu.

Na njegovu inicijativu, formirano je Udruženje Ličana i Banovaca, koje je upravo imalo zadatak da pomogne ljudima sa tih područja koji su u sve većem broju dolazili u Beograd i u njemu tražili zaposlenje. Zbog svega što je učinio za naš kraj, meštani Vrepca, Zavoda i Pavlovca Isiku su cenili i poštovali.

U kontaktu sa Veljkom Bogdanovićem, Isinim unukom, dobili smo i podatke o Isinoj porodici:

Iso je imao dva sina i kćer; Mihaila, Milana i Anđeliju.

Mihailo je imao dvoje djece, unuke Isine, Veljka i Aleksandru koje je dobio u kasnim 50-tim godinama.

Aleksandra Bogdanović Guillon živi u Francuskoj od 1991.g..

Milan se bavio trgovinom. Davno je otišao za Njemčku. Veljko ga je samo jednom vidio i koliko zna nije imao djece.

Anđelija je živjela najduže, umrla je u 95-toj godini.

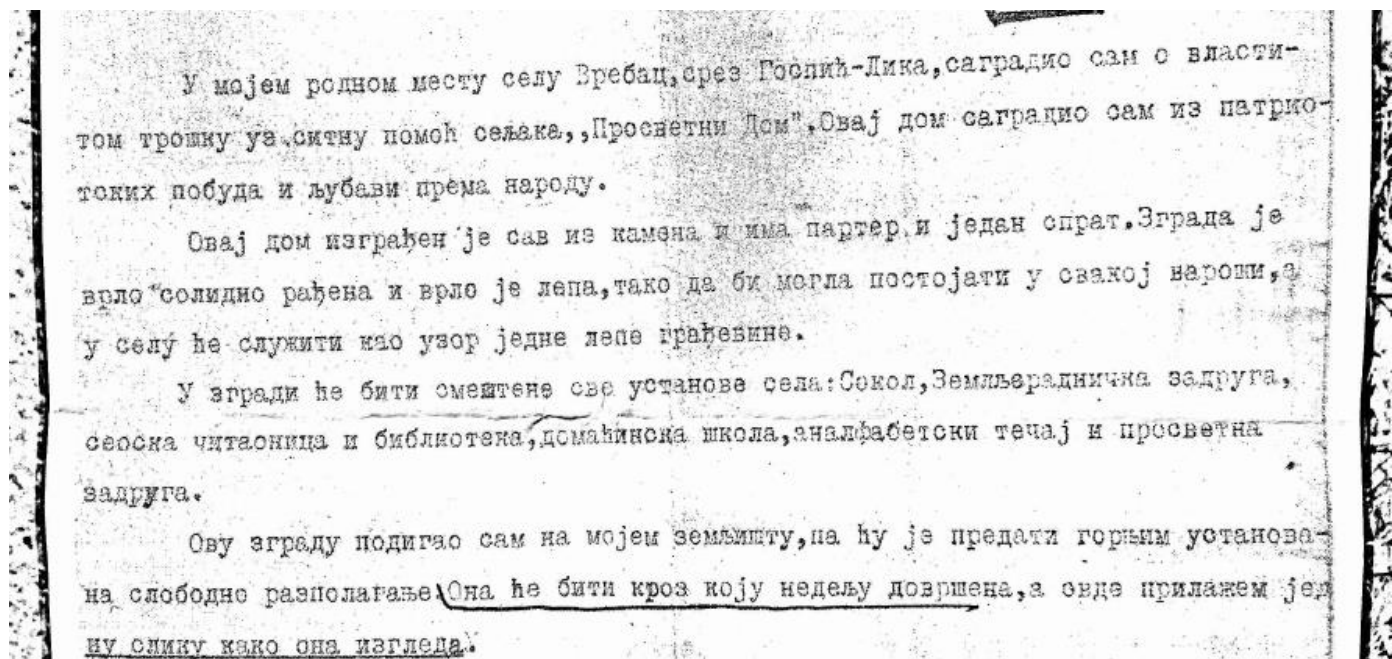
Anđelija ima unuku Lanu, praunuku Isinu.

2. PROSVETNI DOM

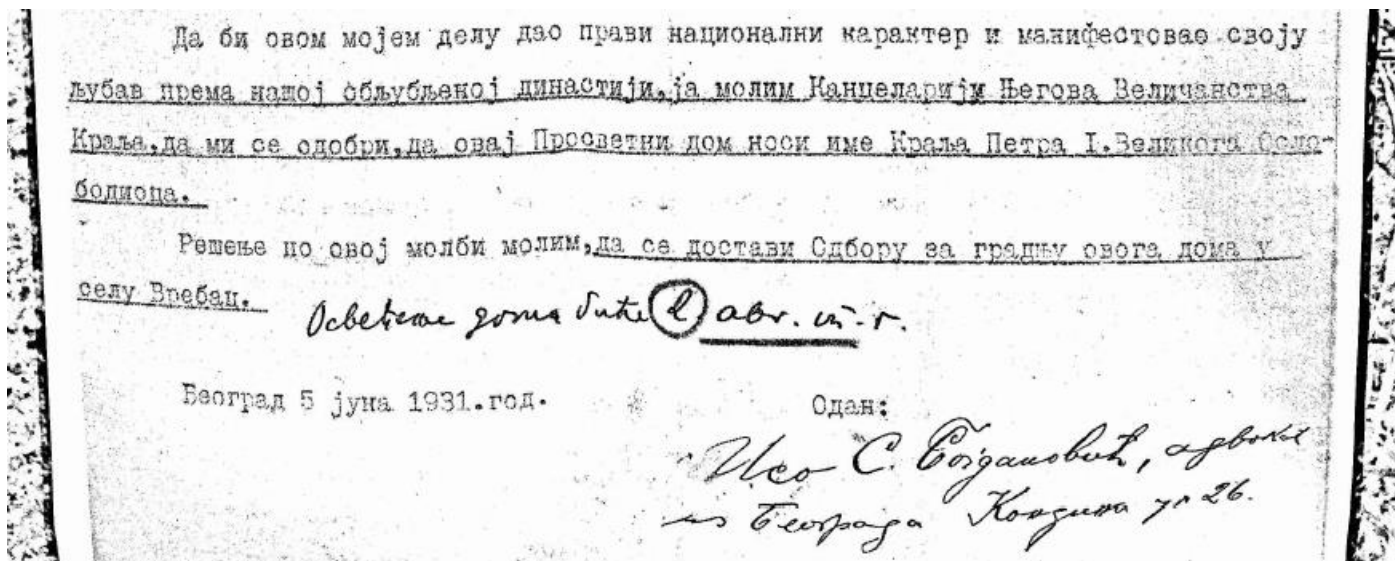
Posebno mjesto, vezano uz Isu Bogdanovića, ima Društveni dom u Vrepcu, ili kako se je izvorno zvao „**Prosvetni dom**“, pred kojim danas stojimo, i koji će od danas nositi njegovo ime.

Dom je sagrađen na zemljištu kojeg se njegova majka Anđelija odrekla u korist Srpske narodne čitaonice i knjižnice u Vrepcu **28.10.1929.g..**

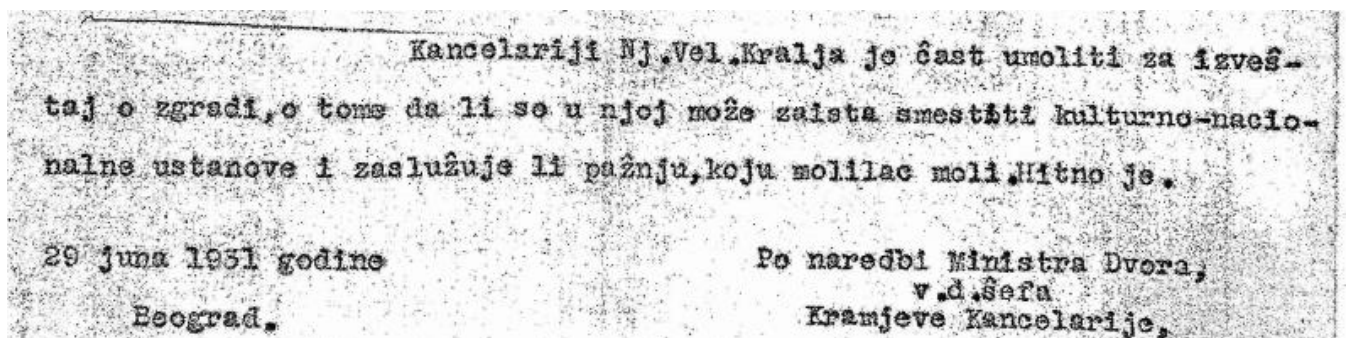
Dom je sagradio Iso iz svojih sredstava, ili kako on kaže u pismu Kancelariji Njegova Veličanstva Kralja Aleksandra I od **5. juna 1931.g.:**

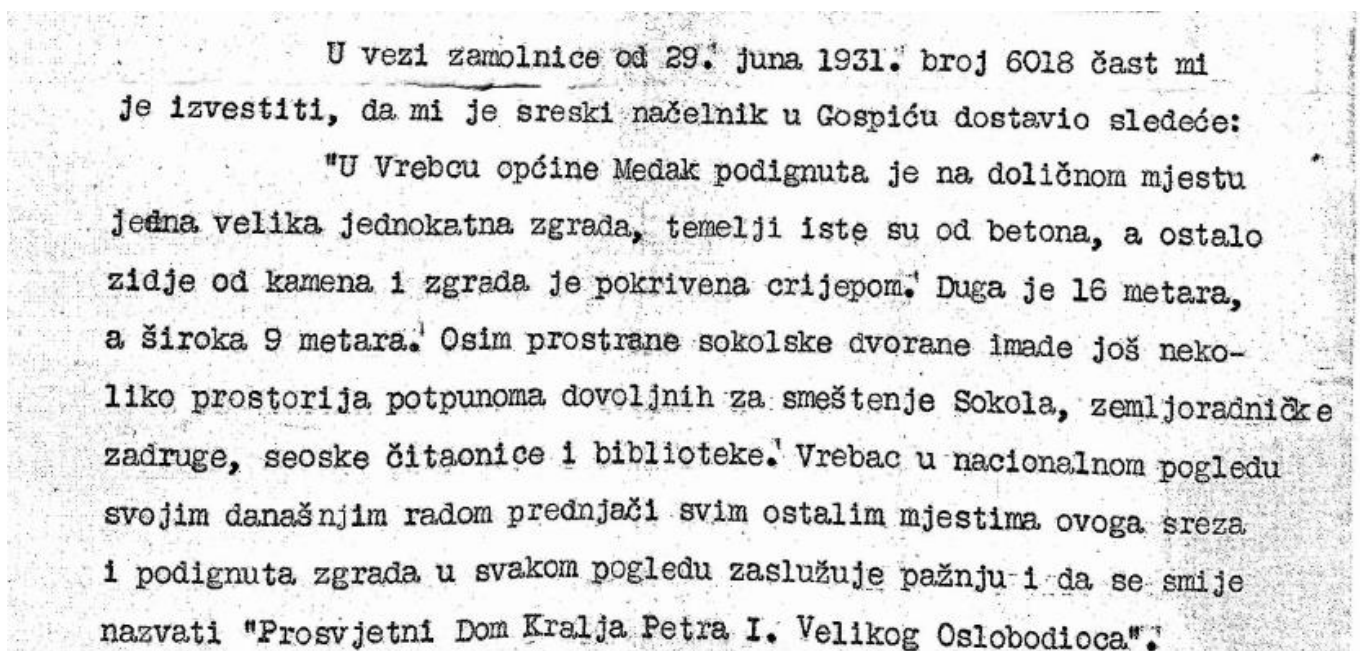
U istom pismu on traži od Kraljevske kancelarije.....

Kraljevska kancelarija je **29. juna 1931.g.** zatražila od Kraljevske banske uprave Savske banovine „izveštaj o zgradi“. U dopisu piše:

...na što Kraljevska banska uprava Savske banovine u Zagrebu **13. jula 1931.g.** odgovara:

Molba Ise Bogdanovića je odobrena.....

...i na dopisu koji je Ministar Dvora uputio Kraljevskoj banskoj upravi Savske banovine, rukom je dopisano:

Važno,

16.jula 1931.g.. Kancelarija Njegovog veličanstva Kralja; čast je izvestiti Vas, da se odobrava da Prosvetni dom, koji Vi gradite u s. Vrebac može nositi ime Kralja Petra I Velikog Oslobođioca.

Важно!
16. јула 1931. године Канцеларија Његовог величанства Краља част је извести Вас, да се одобрава да просветни дом, који Ви градите у с. Вребац, може носити име Краља Петра I Великог Ослободиоца, ово је одговор Краљева двора 16. јула 1931. године из Београда у којем ми Ј. С. Његодовић, адвокат Београд

Iste godine, **4.oktobra**, Dom je osvećen o čemu postoji zapis u novinama „Vreme“ od 8.oktobra 1931.g., u broju 3500, gdje se kaže:

ЧЕТВРТАК, 8. ОКТОБРА 1931

ПРИМЕРАК 1 ДИНАР
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА
ПОЕНКАРЕОВА 4—6
ТЕЛЕФОНИ ВРЕМЕНА:
24002, 24003, 24004, 24005.
ТЕЛЕФОН АДМИНИСТРАЦИЈЕ 24 101
Рукописи се не враћају
ЧЕЛОВЕЧНИ РАЧУН КОД ПОШТАНСКЕ
ШТЕДНИЦЕ Бр. 82204

БЕОГРАД

Време

БЕОГРАД, ГОД. XI * БРОЈ 3500

ПРИМЕРАК 1 ДИНАР
ПРЕПЛАТА ЗА ЈЕДАН МЕСЕЦ
НАША ЗЕМЉА 10 ДИНАРА ПОШТАРСКОМ ДИНАРОМ
ЦЕНЕ ОД ЛАСИМА
Искључно део: Београдско издање 10 динара
и 10 динара 12— динара, истраживање издање
издање 10 динара 14— динара
Текстови део: Београдско издање 10 динара
и 10 динара 10— динара, истраживање издање
издање 10 динара 10— динара

Освећење Просветног дома Краља Петра у Врепцу, крај Госпића

Госпић, 7 октобра. — Сиромашно и забачено село **Вребац** код Госпића, доживело је у недељу велико славље.

Иницијативом београдског адвоката г. др. Исе Богдановића, који је родом из овога села, подигнут је у Врепцу **Просветни дом** Краља Петра Првог Великог Ослободиоца. Дом је у недељу свечано отворен. У њему ће бити смештене све задружне и просветне установе у селу.

Освећењу су присуствовали претставници власти, а међу њима и изасланик Министарства просвете, г. Петар Радаковић референт Министарства, као и огроман број сељака из целог Госпићског спеза. После освећења, приређен је банкет, коме су присуствовали и сви срески учитељи.

Са банкета су упућени поздравни телеграми, Њ. В. Краљу, г. Претседнику владе и г. Министру просвете.

Dom je od tada pa do rata centar svih društvenih zbivanja u Vrepcu, mjesto sastajanja i održavanja seoskih skupova.

.....

Nakon II svj. rata Dom mijenja ime i postaje „Društveni dom Nikola Drgosavac“ poznatog pod nadimkom „Ražovina“, po istaknutom vrebačkom partizanu i komandantu, o kojem Savica Todorić kaže:

„Rođen je 1920.g. u Vrepcu. Nadimak „Ražovina“ dobio je po ocu Savi koji je isto tako nazivan. Dizanjem ustanka, kao skojevac, svrstao se u redove ustanka. Od kraja 1941.g. do sredine 1942.g. nalazio se u sastavu partizanskog odreda „Marko Orešković Krntija“. U svim borbama se isticao hrabrošću i snalažljivošću, pa i u najtežim situacijama. Formiranjem 3. ličke brigade postavljen je za zamenika komandanta 2. bataljona „Bićo Kesić“ sa kojim je učestvovao u mnogim borbama na teritoriji Like i Bosanske krajine. Poginuo je početkom januara 1944.g. u borbama koje je vodila 3. brigada u 6. neprijateljskoj ofenzivi kod Medne i Pecke (naselja između Mrkonjić grada i Šipova, RS, BiH).“

Dom je i nakon rata zadržao svoje mjesto u životu sela. U njemu su djelovale Seljačka radna zadruga i mjesna trgovina, održavali se seoski skupovi, izbori, a u velikoj dvorani priređivale su se vrlo posjećene „igranke“, naročito u ljetnom periodu kada je Vrebac vrvio od pridošle rodbine, i na kojima se okupljala omladina iz Vrepca i okolnih sela.

Nakon egzodusa Vrepčana 1995.g. povratnici nastoje obnoviti i društveni život u selu, a Društveni dom je u tome nezaobilazan. Sva važna zbivanja se i danas dešavaju u Domu; od izbora, sastanaka lokalne samouprave, seoskih sastanaka vezanim za lokalne aktivnosti, skupove na Dan ustanka i Komemoracije, proslave seoske i hramovske slave Pokrova Presvete Bogorodice.

Dom se i obnavlja i uređuje. Devastiran nakon posljednjeg rata, danas Dom ima obnovljenu stolariju, novi limeni pokrov, uređenje društvenih prostorija u prizemlju i na katu, novu binu u velikoj dvorani, obnovljeno je i stepenište za kat, elektroinstalacija, vodovod i sanitarne prostorije, oprema..... i sve to zahvaljujući pretežno donacijama i radom Vrepčana, ali i donacijama naročito Srpskog narodnog vijeća i, ...kako bi to Iso rekao: „*sitne pomoći*“ Grada Gospića.

3. SPOR OKO VLASNIŠTVA

Dom je danas u vlasništvu Srpske narodne čitaonice i knjižnice u Vrepcu, *Društva obnovljenog 2017.g.*, Rješenjem Općinskog suda u Gospiću od **25.4.2023.g.**.

Time smo dočekali i povijesnu pravdu da Dom postane vlasništvo Društva koje je obnovilo – sa imenom, ciljevima i zadacima povijesno Društvo „Srpska narodna čitaonica i knjižnica u Vrepcu“.

Temeljni argumenti Društva za pravo vlasništva nad Društvenim domom su u činjenici da Dom nikada nije bio u „društvenom vlasništvu“, a niti u imovini Grada Gospića, te da je izvor tog prava u **Pravilima Društva iz 1933.g., odnosno čl. 33.**, gdje se kaže:

„Ako Skupština pravilno zaključi, da se Društvo razide ili ako bi ga državna vlast raspustila onda se društveni imetak predaje na čuvanje mesnoj crkvenoj opštini, koja će sav povereni joj imetak vratiti novome koje bi se osnovalo u Vrepcu pod istim imenom i sa istim zadacima“ *U Vrepcu, dne 21.jula 1929 god.*

Члан 33
Ако скупштина правилно закључи, да се друштво разиде или ако била државна власт распустила онда се друштвени иметак предаје на чување месној црквеној општини, која ће сав поверени јој иметак вратити новеме које он се основало у Врепцу под истим именом и са истим задацима.
У Врепцу, дне 21 јула 1929 год.

Grad Gospić, međutim, osporava to vlasništvo i želi Društveni dom preuzeti u svoje vlasništvo.

Usprkos činjenicama i pravnom slijedu koji potvrđuje da Dom vlasnički pripada Srpskoj narodnoj čitaonici i knjižnici u Vrepcu, još **2006.g.** je Grad Gospić podnio Prijedlog za uknjižbu prava vlasništva nad Društvenim domom, koje je Zemljišnoknjižni odjel Općinskog suda u Gospiću - **odbio**.

Međutim Grad Gospić ne odustaje i **2021.g.** sa potpuno istom argumentacijom kao i 2006.g. predlaže uknjižbu vlasništva. Sud na temelju Prijedloga za uknjižbu od **4.3.2021.g.**, sada Rješenjem od **17.3.2021.g.** – dakle nakon svega **13 dana** – ***donosi suprotnu odluku***, odnosno **prihvaća** prijedlog Grada Gospića.

Borba za vlasništvo nad Domom se nastavlja.

Po saznanju za ovaj čin o kojem Društvo nije bilo redovno obaviješteno, Društvo podnosi Prijedlog za otvaranje pojedinačnog ispravnog postupka **16.8.2022.g.**, a Sud Rješenjem Općinskog suda u Gospiću od **25.4.2023.g.**, kao što smo prethodno naveli, prihvaća prijavu i ispravlja zemljišnoknjižni upis tako što će se Društveni dom „***upisati u korist predlagatelja***“ tj. u korist „Srpske narodne čitaonice i knjižnice u Vrepcu“, Društva obnovljenog 2017.g..

Proces ovdje ne staje već je nastavljen **30.11.2023.g.** podnošenjem ***Tužbe Grada Gospića*** protiv Srpske narodne čitaonice i knjižnice u Vrepcu kojom Grad tuži Društvo za vlasništvo nad Društvenim domom.

Društvo **9.1.2024.g.** odgovara na Tužbu Grada Gospića.

Sudski postupak traje, i, kad smo već očekivali raspravu na Sudu, Općinski sud u Gospiću se **29.4.2024.g.** oglasio „***stvarno nenadležnim za odlučivanje u predmetnoj pravnoj stvari***“ i predmet „*ustupa stvarno i mjesno nadležnom Trgovačkom sudu u Rijeci*“. O stvarnim razlozima ovog čina možemo samo nagađati, ali je očito da ovaj predmet stvara nelagodu u gospićkoj sudskoj instanci koja je razapeta između političkih očekivanja, činjeničnog stanja i upornosti Vrebačke zajednice.

4. ODNOS GRADA GOSPIĆA I DRUŠTVENA I KULTURNA MISIJA DRUŠTVA

Što kazati na postupak Grada? Zaista iznenađuje upornost Grada Gospića da preuzme vlasništvo nad Društvenim domom, jer, kako je to vidljivo iz prethodnog izlaganja, za to ne postoje stvarni argumenti.

Prije bi bilo razumno očekivati da Grad, umjesto osporavanja vlasništva nad objektom koji je dio kulturnog i povijesnog naslijeđa Vrepca, Vrepčana i Društva, u devastiranom i demografski ispražnjenom području, podrži aktivnosti Društva – **Srpske narodne čitaonice i knjižnice u Vrepcu** – a koje se svode na afirmaciju života, na kulturnu djelatnost i okupljanje i povezivanje ljudi bez obzira na nacionalnu, vjersku i društvenu pripadnost, kako je to izričito navedeno u Statutu Društva:

Članak 8.

Okupljajući vrebačku populaciju i sve one koji svoje vrijednosti mogu identificirati sa duhovnim, kulturnim i historijskim naslijeđem ovog podneblja, Udruga deklarira svoje temeljne ciljeve:

- Očuvanje i razvijanje nacionalnog identiteta
- Očuvanje i razvijanje kulturnih vrijednosti i sadržaja
- Očuvanje tradicije
- Zaštita spomeničke i kulturne baštine
- Očuvanje i razvijanje međunacionalnih i međukulturalnih odnosa
- Razvijanje kulture tolerancije i razumjevanja u međuljudskim i međunacionalnim odnosima

U svom djelovanju Društvo surađuje sa..... :

Članak 10.

U svom djelovanju Udruga surađuje sa:

- organizacijama srpske nacionalne zajednice.
- kulturnim, odgojno-obrazovnim i znanstvenim organizacijama u zemlji i inozemstvu.
- organizacijama ostalih nacionalnih zajednica
- vjerskim organizacijama
- državnim tijelima i tijelima lokalne uprave i samouprave, te vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama, kao i međunarodnim organizacijama i institucijama.

Afirmativno je postavljeno i članstvo u Društvu, pa se između ostalog kaže:

Članak 12.

.....

Redovnim članom Udruge može postati svaka fizička osoba koja je zainteresirana za rad Udruge i pružanju doprinosa ostvarivanju ciljeva Udruge, te prihvaća odredbe Statuta.

.....

.....

5. PROMJENA IMENA DOMA

Dragi Vrepčani, Zavodani i Pavlovčani; dragi prijatelji, uzvanici i gosti, predstavnici medija!

Srpska narodna čitaonica i knjižnica u Vrepcu je temeljem prihvaćene inicijative iz Društva provela postupak donošenja odluke o promjeni imena Društvenog doma u Društvu. Članovi Društva su većinski podržali inicijativu, a inicijativa je prihvaćena i na sastanku Vrepčana. Slijedom navedenog Društvo je **8.9.2024.g.** donijelo **Odluku o promjeni imena Društvenog doma u Vrepcu.**

Današnjom svečanošću na kojoj mijenjamo ime Društvenom domu *ne želimo umanjiti hrabrost, žrtvu i povijesno mjesto Nikole Dragosavca Ražovine*, nego prije svega želimo odati zaslužen priznanje njegovom tvorcu – **Isi Bogdanoviću** i tako mu se, makar i sa zakašnjenjem odužiti za sve što je učinio za Vrebac, Zavode i Pavlovac.

Za to je trebalo čekati 93. godine, ali, dočekali smo!

Stoga se otkrivanjem ploče sa novim nazivom Društvenog doma, na današnji dan seoske slave, Pokrova Presvete Bogorodice, i simbolično i sa zahvalnošću odužujemo Isi Bogdanoviću.

Ovim činom, od danas, Društveni dom u Vrepcu nosi ime

„DRUŠTVENI DOM ISO BOGDANOVIĆ“.

(Autor: Željko Narančić)

.....OTKRIVANJE PLOČE.....